

भिम्ह म्हाय् व काय्

अनुवादिका

धम्मवती अनागरिका

भिंम्ह म्हाय् व काय्

अनुवादिका
धम्मवती
धर्मकीर्तिविहार

Dhamma Digital

प्रकाशक

धर्मकीर्ति वौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नःघ टोल

फोन नं. २-१४५६५

प्रकाशक—

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार (नघःल)

बुद्ध सम्बत् २५२८

ईस्वी सम्बत् १९८५

नेपाल सम्बत् ११०५

बिक्रम सम्बत् २०४१

शाक्य सम्बत् १९०६

प्रथमावृत्ति ११००

मुद्रक—

नेपाल प्रेस

शुक्रपथ, काठमाडौं

फोन— २११०३२

स्व० मोतिलानि तुलाधर, असन

धर्मदान

दिवंगत मोतिलानी तुलाघरया पुण्य स्मृतिस
भिम्ह काय् व म्ह्याय् सकू धर्म दान यानापि —

पतिदेव आशारत्न तुलाघर

म्ह्याय्पि — आशालानि ताम्राकार

” अमर शोभा कंसाकार

छय्पि — ऐश्वर्यरत्न ताम्राकार

” अमृतरत्न ताम्राकार

” निर्मल तारा बनिया

” रेणुका ताम्राकार

बसन, बे

विशेष

आचार्य महाराज महाराज महाराज महाराज

— श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव महाराज महाराज महाराज

श्रीगुरुदेव

धाय्मागु खँ

श्व सफू धमंकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया
(१०४) सच्छि व प्यंगूगु ग्रन्थ माला खः ।

श्व बर्माया “पुत्ररत्न” व “पुत्रीरत्न” धयागु
चिकिचा धंगु सफूचा निगूया अनुवाद खः । बर्मीभाषं
ला अर्थे बाखँ जक मखु, छगू छगू घटनाया छपा छपा
ह्वाश्वीके अःपुकेत चित्र सहितं सफू च्वया तःगु खः ।
तर झीथाय् चित्र वा घटनात्मक तस्बोरत नापं छापे
याय्त आर्थिक स्रोत मदुनि । उकिं अर्थे बाखँया रूपे
जक अनुवाद याना मां बीया गुण लुमंका थःपिसं याय्
माःगु कर्तव्य पालन याय् लोमंका च्वंपिं काय् म्ह्याय्
पिन्त समझना बीर्थे याना श्व सफू अनुवाद याना
छिकपिनि न्ह्योने तया च्वना ।

थुकी च्वंगु बाखँ निपुइ मांया लागी थःगु प्राण
तक नं त्याग याय्त संपिं म्ह्याय् व काय् निम्हसिगु
चरित्र झीसं नं सीका ल्यू ल्यू वने ज्यू, आदर्शं काय्
बह जू । अथे धयागु मां-बीया गुण सीका झीसं नं छुं
कथं थःत जुइका ब्वलंका तःपिं मां-बो लय्ताइ कथं
सेवा याय् फय्के मा. । अथे हे गुरुया प्रति नं याय्
फय्के माः ।

[ख]

ध्व सफू बर्मी भाय् यागु नेपाल भाषं तप्यंक
अनुवाद याय् बले खँ महनीगु जुया भावार्थं कथं जक
अनुवाद याना ।

थःम्हं च्वया तयागु खँ महंगु भाय् यात पूज्य
अश्वघोष भन्ते नं शुद्ध याना नं प्रेसे नं बिज्याना माक्व
गुहाली याना बिज्यागुलि वसपोलयात न्हापां धन्यवाद
बिये ।

अनंलि बाखनेथे गुण लुमंका दिवंगत जुया
दीम्ह मोतिलानि तुलाधरया नामं वय्कया श्रीमान्
आशारत्न तुलाधर असन व म्हाय् छय्पिसं सफू छापे
याय्त माक्व चन्दा बिया दीगुलि ध्व सफू छिकपिनि
रहाती याक नं थयंके फुगु खः ।

थुकथं बुद्ध धर्मया शिक्षा प्रचार याय्त चन्दा
बिया मेमेकथं नं गुहाली ब्यूपिं सकसितं सुखी व निरोगी
जुइमा धका मनं तुना धन्यवाद बिया च्वना ।

धम्मवती

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

श्रीघः

११०५ म्ह पूजा

फोन नं. २-१४५६५

पंच कल्याणी

ह्लापा ह्लापाया खं खः । कलिङ्ग देशे राजिन्द्र
 घयाह्य जुजुं राज्य याना च्वन । अंबले लिक्कसं च्वंगु
 देशे दुःख व आपत परे जूगुलि नन्द घयाह्य मनू छह्य
 थःगु देश तोता कलिङ्ग देशे बिस्यूं वन । व मनू बिस्यूं
 बंबले निदंति दुह्य मिसा मचा छह्य नं खुया ज्वना
 बोंह्य जुल । परदेशं सोमाना नागे याना बिस्यूं वोह्य
 घका सोका देश रक्षा याना च्वंपि सिपाहीतसें वयात
 ज्वना जुजु याथाय् यंकल ।

जुजुया न्होने थ्यंबले नन्दं बुया हःह्य यइपुसे
 च्वंह्य, करूणा चाइ पुस्ये हिसिचा दुह्य मिसा मचा खंबले
 जुजुया थःहे म्हाय्थं माया वन । अले व मचायात
 जुजुं बुया कया नन्दयाके न्यना बिज्यात— छ थःगु
 देश तोता थन छाया् वयागु ?

नन्दं थःगु देश तोता वयागु खं फुक्कं मकंसे
 छुं छगू दुःख जूगुलि थःगु देश तोता वयागु घका
 कन । हानं व मिसा मचाया नां रूप कल्याणी घका
 नं कन ।

[२]

जुजुं व मचायात थःहे म्हाय् याना थ्याक-
मचा याना लहिना तय्गु निर्णय यात । व नन्द धैह्य
मनूयात अपराधीत स्याय्गु जागिर बिल ।

थुकथं झि च्यादै तक जीवन बिते जुया च्वन ।
थ्याकमचा यानातःह्य म्हाय् मचा रूप कल्याणी ल्यासि
जुल । अले जुजुं थःहे काय् जयकुमार धयाह्य युव-
राज यात ब्याहा याना बीगु दि कोछित । व रूप
कल्याणी यात दे छगूति ग्यंगु, मूवंगु मोति माः दय्का
बिल ।

हानं मेगु छगू खं खः— कालिन्द देशया दुने
छथाय् गामे उम्मा धयाह्य बुरीह्य अजि छह्य पंच
कल्याणी धैह्य ल्यासिचाह्य म्हाय् नापं च्वं च्वन । थ्व
पंच कल्याणी धयाह्य मिसामचा साब बांलाह्य जुया
च्वन । बांजकलाह्य मखु साब ज्ञानिह्यथे बुद्ध, धर्म
व संघया उपरे नं तस्सकं श्रद्धा दुह्य जुया च्वन । नुग
यचुका बुद्ध धर्मे भक्ति भाव याइह्य जुया च्वन । दक-
सिबे मदय्क मगागु मांया गुण लुमंका मांयात साब
माया याना गौरब तथा सेवा याना च्वनीह्य । व
मिसामचां ह्लिह्लि पञ्चशील पालन याना जंगले वना
सिमाला हया मिया दुःख पूर्वकं बुरीह्य मांया पालन
पोषण याना च्वन ।

छन्हु बुरीह्य मांमं म्ह्याय्यात थः थाय् लिकक
सःता थथे धाल—

छुयाय् मेंचा ह्लापा जिके लुं, वह, मोति, हेरा
आदि रत्न यक्व दु । तर व फुक्क छ मचाबले निसें
मिया नया फुत । आः म्ह्याय् ल्यासि जूबले छन्त
तिकेत छुं छुं हे तिसा मन्त । आः धन फुका गरीब
जुइका च्वना । ह्लापा जिके दुगु हिरा मोतिया तिसां
तिके दुसा छ गुलि बांलाइगु खँ पुता धका धया ह्लापा-
या खँ लुमंका नुगः मछिकल ।

मांयागु खँ न्यना म्ह्याय् पंचकल्याणीं मांयात
धैर्य बिया धाल— मां दुःख थाय् मते । मदय् धुं कुगु
रत्नया तिसा लुमंका च्वनां छुयाय् । अज्योगु हिरा,
मोतिया तिसात दय्के फुह्य, मेहनतीह्य म्ह्याय् दहे
दुनि । जि कुतः याना तिसा दय्कयनि मां ! मांया छुं
पीर मकासे मन याउँक जक च्वना च्वं धका मांयात
धैर्य बिया मांया मन तया बिल ।

छन्हु राजिन्द्र जुजुया ध्याकमचा याना लहिना
सह्य म्ह्याय् रूप कल्याणी थः काय् यात न्याहां याय्
त्योबले लाक आका झाकां तस्सकं म्हं मफत । सःफि
वैद्यत सःता यक्व वासः यातनं वासलं मथिल । दिन

[४]

स्थोह्याला छुथें थ्व संसार तोता वन । जुजुया व म्हाय्
तस्सकं योगुलि नुगः तय् मफया, शोकं नयनं मयो,
न्ह्योनं मवो । न्ह्याबलें झुले जुया च्वन ।

देशे थःम्हं याय् मागु राजकाज नं याय् मफुत ।
देश विकासया बारे छल्फल जुइगु मुंज्याय् (सभाय्)
नं मवंसे नुगः मछिका जक च्वंगुलि ह्य सुख मंत । गंसि
जुल ।

जुजुया तस्सकं नुगः मछिका गंसि जुया वंगु
मंत्रीपिसं स्वइ च्वने मफया सीह्य रूप कल्याणीथें
च्वंक लुंयाह्य मैय्या छह्य दय्का देशे दकले मूवंगु
मणि हिरा मोतिया माः दय्का कोखाय्का, तिसां
सीका जुजुया न्ह्योने तय् यंकल ।

जुजुं थः योह्य सीह्य रूपकल्याणीथें च्वंक
दय्का तह्य सालीक खना मन भचा याउंकल । दुगु
शोक भचा मन्त ।

जुजु जूसां मन वःमलाह्य क्वातुगु माया दुह्य
जुया च्वन । उकिं म्हाय्या सालिकयात अलग छगू
देगःथें च्वंक दरबार दय्का छाय् पिया बोया तल ।
गनं पिहां वनेत नं म्हाय्या सालिक छक स्वया तिनि
पिहां वनीगु जुल ।

देशति हे मूवंगु हिरा मोति माहालं ववखाय्का
 तःगुलि खुँतसें दुक्ख मबीकेत काय् युवराज जय
 कुमार व मंत्रीपि सहितं पालंपाः पाः चवने मागु
 नियम दयका तल ।

मंत्री छम्हेस्या मती वन — युवराजयात
 ब्याहा याय् त्येका ल्यासिचाह्य रूप कल्याणी सित ।
 जिनं ल्यासिह्य म्हाय् छह्य दु । वहे युवराजयात
 बी माली धका मती तथा जुजु याथाय् वना धाःवन —
 महाराज जि तस्सकं बांलाह्य हिसिदुह्य ल्यासिचाम्ह
 म्हाय् छम्ह दु । छल्पोलया काय् युवराज जय कुमार-
 यात लोः ब्याहा याना बी योग्य धका जुजुयात बिन्ति
 यात ।

राजिन्द्र जुजुया धाःसा योम्ह म्हाय् सीम्ह
 जक लुमंका नुगः मछिना च्वंगुलि मंत्री नाप खँ ह्हाय्
 मास्ते मवो । उकि थुगु बारे जिमि काय् जय कुमार
 युवराज नापं हे खँह्हा हूँ धका छोया बिल ।

मंत्रीया याकनं याकनं युवराज याथाय् वना
 जिमि म्हाय् छम्ह बांलाम्ह दु । व छल्पोलयात लो
 धका बिन्ति याःवन ।

व मंत्रीया म्हाय् जयकुमार युवराजया मयो-
 गुलि जि सुनाप हे ब्याहा याय् मास्ते मवो, याकचा

[६]

हे चवने मास्ति वो । जि ब्याहा मयासे याकचा चवंसां
देशया निरति छुं बाधा व पंगल जुइ मखु । उकिं जित
ब्याहा याय्गु बारे हानं खँल्लाः वय् मते धका हाकनं
वय् मछाय्क धया छोट ।

जयकुमार युवराजं ब्याहामयाय्गु इच्छा प्रकट
यागुलि व मंत्रीया इच्छा पुरे मजूगुलि ह्वा ह्याउंसे
चवंका छे वन ।

मंत्रीयागु खँ जयकुमारं मन्यंभुलि तस्सकं तँ-
पिकया चवन । बदला काय्गु मती तथा राजकुमार-
यात छु जतन याना स्य ष् माली धका मती तथा डाकुं-
तय् नायो चोरसिद्धि नाप पासा याःवन ।

पासा जुइ धुंका व मंत्री डाकुया नायो चोर-
सिद्धि नाप छगू जंगलया तमागु फलफुल मांया ववे
चवना खँ ल्लाना चवन । मंत्रीं डाकुया नायोयात थये
धाल— हे चोरसिद्धि छं साधारण मनू तय्गु धन
सम्पत्ति खुया लुटे याना गुलि हे फाइदा दै ? दरबारे
जुजुया म्हाय्या सालिके तीका तःगु तिसा व मोतिमाः
यक्व मूवं । व कया हय् फुसा जन्मभर नःयां फुइ
मखु । छ वना पिवा चवं चवंम्ह जयकुमार युवराज-
यात नं स्याना व मोतिमाः खुया हति । थों जि अन

पिवा च्वनेगु पाः । कन्हे राजकुमारया पाः । उकिं
जि खापाय् चुकू लिकया तय् धका धाल ।

खुँ तय्त खुया काय्गु बुद्धि बीपिं मखा
चूलाइ । चोरसिद्धि खुँया नायो नं मंत्रीया सुझाव-
यात छकलंतुं ज्यू धका स्वीकार याना थः थःगु लँपु
लिना वन ।

अबले इपिं निम्हेस्या खँ ह्लाना च्वंबले व
सिमाया च्वे फलफुल खाना नया च्वंम्ह मनू छम्ह दुगु
जुया च्वन । तर इपिं निम्हेस्यां मखं । व सिमाया
च्वे च्वं च्वंम्ह मनू नं मंत्री व खुँया नायो निम्हेसिगु
खँ फुकं न्यना च्वन । हानं इपिं वने धुंका सिमां
कुहांवो बले मंत्रीया तोपयूगु अंगु छपा नं कया थःगु
छे वन ।

राजिन्द्र जुजुया म्हाय्या सालिक दुथाय् मंत्री
पिवा च्वनेगु पाः सिधेका युवराज पिवा च्वनेगु पाः वोगु
दिखुनु डाकुतय् नायो चोरसिद्धि मंत्रीं धागु कथं चुकू
लिकया तगु इयालं दुहाँ वना मैय्या राजकुमारीया
सालिके क्वखाय्का तःगु मोतिमाः लिकया यंकल ।

मोति माःया जः नं झ झः धाइ च्वंगु सालिक
दुगु कोथा खिउसे च्वन । थथे खिउसे च्वनेवं पिवा

[८]

चवं च्वं पि सिपाहीत द्वाहां वना सोबले चोरसिद्धि
डाकुया नायोयात खना जोने धका लिना यंकल ।
चोरसिद्धिया मोतिमाः काय्गुली मन वंबले युवराज
जयकुमारयात स्याय् मलात । खुं इयालतुं बिस्युं
वन ।

राजकुमार व सिपाहीत तुफः जोना डाकुया
नायोयात लिक्तु लिना यंका चोन । डाकुयात लिलाकी
थें चोंबले चोरसिद्धि डाकुं बिचाः यात थ्व मोति माःया
तेजं थुमिसं जित खना ल्यू वया च्वन । उकिं थ्व मोति
माः जोना बिस्युं वना चोनां जि बचे जुइ फं मखु ।
उकिं छयाय् सुचुका वंसा जक बचे जुइ ।

उखुनु बहनी पलख दाना पंचकल्याणी मय्जुया
ह्लापां ३ बजे दना भोजन थुया भगवान् बुद्धयात भोजन
व जल छाया थुगु पुण्यं मेपिन्त नं हित सुख जुइमा
धका पुण्यानुमोदन यात । पंचशील प्रार्थना याना मैत्री
भावना आदि याना मांयात जा ल्यंका थःत जा छपो
पोचिना पासापि नापं सि काःवने धका गुंई वन ।

अबले हे भचा लिपा चोरसिद्धि डाकुया नायो
पंच कल्याणी मय्जुया छेक्वे थ्यंबले सिपाइतसें

ज्वनीगु भयं थः बचे जुइत व मय्जुया छेँ पिने तैतःगु
चाया धम्पे मोतिमाः तया बिस्युं वन ।

व मोतिमाःया तेज अन थिना च्वंगुलि
सिपाहीतसें व राजकुमारं अन मात्तु माला सोबले
लःया धम्पे हिरा मोतिमाः लुया वल । अन लिक्कसं
च्वंगु छेँ सोबले थर थरं खाना च्वंम्ह बुरि छम्ह
बाहिक मेपि सुंमदु । सिपाहीतेसं मती तल थपाय्सकं
बुरी जुइ धुंकुम्ह मिसा दरबारे इयालं गया खू वय्ला
फंमखु । अय्नं मोतिमाःया लिक्कसं दुम्ह बुरिचित
गथे तोता थकेगु, जुजुया खँ नं न्यने मागुलि व बुरिम्ह
मिसायात दरबारे ज्वना यंकल ।

जयकुमार युवराजं व सिपाहितसें जुजुयात
धाल— मोतिमाः खुया यंकुम्ह खुँ मोतिमाःया तेजं
खने दुमेसित लिना यंकाबले लिपा मोतिमाः थ्व बुरीया
छेँ च्वंगु लःया धम्पे लुया वल धका मोतिमाः व बुरिचा
जुजुया न्ह्योने तया बिल ।

व राजिन्द्र जुजु धाःसा विवेक बुद्धि मदुम्ह
जूया निंति व बुरीयाके छुं हे खँ मन्यंसे वस्तु सहितं
मनू लुया वसेलि न्यने मागु हे मन्त धया हानं सिपाही
तय्त छिमिसं लिना यंकाबले खुँ मिजंम्ह खः मखु

[१०]

धका तक नं मन्यंसे, अज्योम्ह बुरीचा चान्हे दरबारे
वया खू वय् फेमखु धैगु तक नं विचार मयासे वहे बुरी-
यात खू थहरे यात ।

उलि जक मखु यक्व बैस वंका दरबारे थ्यंक
वया हिरामोतिमाः खुइगु ज्या याःगुलिं क्षन तःधंगु
सजाइ बीमाः धका दिपे (मसाने) यंका खिपतं चिना
स्वन्हु तक छांलाका मनू स्याइम्ह नन्द धैम्ह मनू सःता
पाला स्याना छो धका हुकुम बिल ।

ह्लिच्छि गुई (जंगले) वना छुसि कया मिया
वोगु ध्यबां बुरीम्ह मांयात साक्क नके धका मांमेस्या
योगु सासागु न्याना छेँ लिहां वोबले पञ्च कल्याणी
मय्जुया छेँ न्ह्योने यक्व मनूत मुना च्वंगु खना मांया
निम्ति पीर कया नुगः खुल्ल मिंका छु जुल धका
खेँ न्यन —

अन मुना च्वंपि मनूतसें धाल— छिमिथाय्
च्वंगु चाया धम्पे जुजुया म्हाय्यागु मोतिमाः लुया
वोगुलिं अपराधी खू धका छिमि मांयात जोना यंकल ।
मांयात साब माया व मतिना याना च्वंम्ह पञ्च
कल्याणी मय्जुया नुगः मछिना छाति हे तज्याइथेँ
च्वना हिहिलना खोल ।

अन मुना च्वंपि मनूतसें नं मय्जु ! बुरिह्म
 छिमि मामं गुबले नं खुइ मखु । छिमि मांयात खुँ
 धका ज्वना यंकुगु तस्सकं अधर्मगु ज्या खः । थुकी ला
 जिमिसं नं सहयाय् मफु । जिमिसं नं जुजु याथाय्
 वना बिन्ति याःवने धका धैर्यं बिया च्वन । साहस
 बिया ह्येका च्वन । एसां उखुनु बहनि मांयागु पीरं
 पञ्च कल्याणीया न्ह्यो नं मवो नयूनं मयो । थथे पीर
 कया च्वं च्वंबले वया थथे मती वल— जि कन्हे जुजु
 याथाय् वना व मोतिमाः खुया कयाह्म जि खः उकिं
 जित छु याय् मागु खः या । जिमि मां दोष मदुमेसित
 तोताब्बु धाय् ।

थथे मती तया कन्हे खुनु द्यो तुयिया वय्वं
 पंच कल्याणी जा थुया जा निपो पोचिना कलिङ्ग
 देश पाखे ब्वांय् वन । ले वना च्वंबले छथाय् जंगले
 छमा सिमाक्वे ध्यान याना च्वंहा ऋषि छह्म खन ।

पंच कल्याणी मय्जुं व ऋषियात वन्दना
 याना थःम्हं हयागु जा छपो नं दान याना प्रार्थना
 यात— जिगु दुःख व पीरतना जि मनं तुनागु इच्छा
 पुरे जुइमा । मांयात बचे याय्गु मती तया थःत धका

[१२]

हःगु जापो दान यात । छपो मांयात मानि धका दान
मव्यूसे ल्यंका तल ।

ऋषिं व मय्जुयाके न्यन— छ छुज्या दया
गन वनेत वयाह्य ?

मय्जुं— खो खों जूगु खँ फुक्कं ऋषियात
कन ।

ध्यानया बलं ऋद्धि प्राप्त जूह्य मन शुद्धह्य
ऋषि जूगुलिं व मय्जुयात जुया च्वंगु दुःखया खँ
सीका कैच्वंह्य जुल । उकिं पञ्च कल्याणी मय्जुयात
थथे धाल— मय्जु छिमि मां दिपे तया प्यपुं क चिना
द्यांलाका तःगु दु । उकिं याकनं वना जा नकः हँ ।
छं छुं धन्ना काय्म्वा । याकनं छं दुःख पीर व भयं
मुक्त जुइ ।

पंच कल्याणी मय्जु ऋषिया थासं वया
कलिङ्ग देश पाखे स्वया वन । अनं तप्यंक दीपे थ्यंक
वन । निन्हु तक नय् त्वने मखंक द्यांलाका प्यपुं क
चिना तःह्य मांयात खना वयाला छाति हे तज्याइथे
जुल । खिपत्रं चिनातःह्य मांयात खिपः पयना थःम्हं
हयागु जाप्वः लुधंक नकल ।

माँयात नके त्वंके याय धुंका थःगु विचाः
छुं मकंसे मेगु हे छुं कारण क्यना धाल— मां छ
याकनं छेँ लिहाँ हूँ । जि जुजु याथाय् वना जिपिं
मोतिमाः खुयापिं मखु, जिपिं सोजार्थं ज्या याना
नया च्वनापिं धका बिन्ति याय् अले झीत छुं दोष
दैमखु । उकिं जिगु छुं पीर मकासे माँया मन याउंका
छेँ हूँ । जि कन्हे छेँ लिहाँ वय् धका धया छोट ।
माँह्य छेँ पाखे वना च्वंगु खने दत्तले सोया खने
मदय्वं माँया निम्ति जि प्राण त्याग याय् दैन धका
लय् लय् ताया माँयात चिना तःगु खिपतं थःत नं
अथे हे चिना थःगु खवाले कापतं तोपुया त्रिरत्नया
गुण लुमंका च्वन ।

बुरीयात खिपतं चिना स्वन्हु दुखुनु अपराधी
तय्त स्याय्त जागिर नया च्वंह्य नन्द धयाह्य वया
खुंयात स्याय्त मेपिं सिपाहीत नाप दीपे थ्यंक वन ।
थ्यने सातं चिनातःगु खिपः फ्यना त्वपुया तःगु कापः
लिकया सोबले मती हे मलू कथं बांलाह्य मय्जु जुया
च्वन । साब आश्चर्य चाया वयाके न्यन— मय्जु, छ
गथे थन ? छु जूगु ?

मय्जुं लिसः बिल— मोतिमाः खुं धका
ज्वना थन चिना तःह्य जिमि मां खः । तर जिमि

[१४]

मामं व मोतिमाः खुया कागु मखु । धात्थेँ खुँ ला
जि खः । उकिं जित हे स्याय् योग्य स्या ।

अले मनू स्याइह्य नन्दं ध्व मय्जुं धाःगु खँ
खै । व बुरी अपाय्सकं बःमलाय् धुं कुह्य खू वय् फैनं
मखु । थौं पक्काह्य खुनि यात हे स्याय् दत धका
मती तथा देपागु ह्लातं व मय्जुया सँ ज्वना जःगु
ह्लातीं तलवार ज्वना पाले धका ठीक याना गःपते
सोबले पञ्च कल्याणी धका नां तथा ला च्वया त गु
खन । खने सातं व मनू स्याइह्य नन्द थारान्ह्या थःगु
ह्लाती च्वंगु तलवार बैँ दिका गजागु जुल पुता !!
धका व पञ्च कल्याणी मय्जुयात घय् घय् पुना हि हि
लना खवल ।

अथे प्याखनेथेँ जूगु खना सिपाहीत वातां च्वं
च्वन । इपिं सिपाहीत मनू स्याइह्य नन्दया लिक्क
वना न्यन— छु जुल ?

थुखे राजिन्द्र जुजुया दरबारे मंत्रीपिं नापं
देशया राज्य संचालन याय्गु बारे अनेक छल्फल जुया
च्वंबले लाक देशे खाया तःगु गं ततःसकं थाना हःगु
सः ताय् दत । अले जुजुं मनू छह्य छोया छु कारणं
गं थाना हःगु सीका वा धका छोया बिल । व जुजुं

छोहा मनु नापं मेहा नं मनु छहा नापं जुजुया न्होने
दवल । अले जुजुं व मनूयाके न्यन— छु जरूरगु खँ
दत धा ।

व मनु नं बिनति याना धाल— महाराज
मोतिमाः तंगु बारे धात्थेंयाहा खुँ लुल । मंत्री व
डाकुया नायो चोरसिद्धि धयाहा निहासिनं खूगु खः ।
इपि निहा फलानाथाय् जंगले छमा सिमाक्वे च्वना
मोतिमाः खुइगु बारे सल्ला याना च्वंगु जि खना जि
अबले व सिमाक्वे च्वना फल खाना नया च्वनागु । जि
सिमाँ कुहां वयाबले मंत्रीया छाप दुगु अंगु छपा
तोफिका थकुगु जि कया हयागु थ्व हे खः धका दसि
क्यन (प्रमाण बिया) जुजुयात बिनति यात ।

अले जुजुं मंत्री व डाकु नायो चोरसिद्धि-
यात जोनेत हुकुम बियालि व मनु स्याय्गु जागिर
नया च्वंहा नन्दयात सःताहि धका आज्ञा जुल । तुरन्त
मनु छहा वना व नन्दयात व पञ्च कल्याणी मय्जुयात
सःताहया जुजुया न्होने थ्यंके हल ।

जुजुया पञ्च कल्याणी मय्जु खंसेंनिसें थः सीहा
म्ह्याय् रूप कल्याणी नाप दुरूस्त जूगु छुं हे खापाया
रूप लावण्य मपागु खना जुजु त्वलेहे जुया स्वजक

[१६]

स्वया च्वन । मिखा हे षति मयासे स्वया छुं धाय्
मफत ।

पलखलिपा जुजुं धाल — थ्व मिसा ला
जिमि म्हाय् नाप ज्वरा हे संगु छपु हे छुं पाःगु
मखना । जिमि म्हाय् रूप कल्याणीयागु वसः पुंका
जिक्व थ्वैत याकनं हति । ख्वा स्वे आपुल जुल धका
नन्दयात आजा बिल ।

अले नन्दं पञ्च कल्याणी मय्जुयात रूप
कल्याणी मैय्यायागु वसः पुंका तिसां तीका बांलाक
रूप कल्याणी मय्जुया सालिक नापं तथा जुजुयात
सो बिज्याहुँ धका बिन्ति यात ।

मन्त्रीपिं सकलें मुंका जुजुं थः म्हाय् रूप
कल्याणीयागु सालिक व आःयाह्य पञ्च कल्याणी मय्जु
नापं तैतथाय् थ्यंक बिज्यात । रूप कल्याणी व पञ्च
कल्याणी निम्हं छह्यथें च्वंक धात्थें याम्ह गुह्य धैगु छुटे
याय् मफ्य्क जोरा जुया च्वंगु खना जुजु तस्सकं अजु-
गति चाल । (आश्चर्य जुल) निह्यसिगुं रूप जोरा जूगु
खना जुजु साप लय् ताल । गुलि दय् धुकल म्हाय्
मदुगु शोकं मन सुख मदया च्वंगु आः मन याउंस्य
च्वंका भानन्द कया च्वन । आः जि योह्य म्हाय्या

सत्ता अथेहे च्वंहा मेहा म्हचाय्कत ह्लापा गुकथं मागु
पुरे याना च्वनागु खः व फुकं पुरे याना बिल । थनि-
निसें पञ्च कल्याणो मय्जु जुजुया म्हचाय् राजकुमारी
जुल ।

अनंलिग जुजुं सेवक नन्दयाके न्यन— गथे
जुया जिम्हाय् रूप कल्याणो व पञ्च कल्याणो निम्हं
उथें जूयें वानंलागु ? छं प ले त्यनाबले पञ्च कल्याणी-
यात घय घय पुना द्वाय खयागु ? थुपि निम्हं छं सुपरे
जू ? सत्यथें खँ फुककं धा ।

अले नन्द ह्लापांनिसें जुयावोगु पुलांगु खँ
फुककं सत्यथें कन ।

ह्लापा नोदँ न्हयो उत्तर पञ्चाल देशे पञ्चाल
धयाह्य जुजुं राज्य याना च्वन । व जुजुया बडा
महारानी उम्मादेवी खः । व महारानीया प्वाथं
म्हचाय्पि निम्हं नापं बुल । इपि निम्हं थुपि हे खः ।
थुपि मस्त दाच्चि ति दुबले जुजुया किजा देवसह अधि
राजकुमारया साचव व मंत्री निम्हेस्यां जुजु व अधि
राजकुमारया बिचे अनेक चुक्लि याना ल्वाका बिल ।
निह्य दाजु किजाया बिचे तस्सकं लडाइ जुल ।

दाजुह्य पञ्चाल जुजुयात किजाह्य देवसह
अधि राजकुमारं पाला स्याना बिल ।

अले उम्मादेवी बडा महारानी थःम्हं जोने-
फक्क मणि रत्न आदि अमुल्यगु धन व थुपिं म्हचाय्
निम्हं ब्वना जि (नन्द सेवक) विश्वासह्मा पासा कया
थःह्मा छह्मा म्हचाय् जिं छह्मा म्हचाय् ज्वना देश नागे-
जुया कलिङ्ग देशे बिस्सुं वया ।

प्रानया माया कया राजभयं बिस्सुं वयाबले
अधि राजकुमारया सिपाहीतसें लिना हल । अले मचा
निह्मा छखे लाःसां लिपा ह्मासीका काय् फय्केत गःपया
क्वे जनुली रूपकल्याणी व पञ्च कल्याणी धका निम्हे-
सित नां तया ला च्वया बिया । अले म्हतिं छह्मा छह्मा
मचा ज्वना निखे बिस्सुं वना ।

रूप कल्याणी मैय्या ज्वना बिस्सुं वयाम्ह
जित छल्पोलया सिपाहीतसें ज्वना महाराजयात वयने
हल । उकिं जिपिं निम्ह ह्मापा हे थन थ्यन ।

उम्मादेवी महारानी व पञ्च कल्याणी मैय्या
छगू गामे च्वं च्वन । आः मोतिमाः खुं धका ज्वना
हया तिनि नाप लागु खः । जिं पाले त्यना बले
जनुली पञ्च कल्याणी धगु आखः खना तिनि म्हसीका
मस्यासे घय् पुना खोया च्वनागु खः ।

अले जुजु सेवक नन्दं कंगु खँ न्यना पञ्च

कल्याणी मैय्या जात नं राजकुल याम्ह, रूप नं मन
 नं बांलाम्ह माँया गुण जक स्यूम्ह मखु माँया निर्मित्त
 थःगु प्राण तक नं पाय् फुम्ह धका सिल । थुजोम्ह
 म्हचाय् मचा दुर्लभ हे खः । लिपा लिपानं प्राण अपंण
 याय् फे धयागु विश्वास याना सन्तोष जुल । थ्व
 धात्थेया वीरम्ह म्हचाय् मचा खः धका प्रशंसा यात ।

अले राजिन्द्र जुजुं थ्व उत्तमम्ह मैय्या जिमि
 काय् युवराजयात लोम्ह खः । वयात हे व्याहा याना
 बी धका धुमधामं झ झः धाय्क उत्सव याना व्याहा
 याना बिल । अनं लिपा बुरिम्ह माँयात नं दरबारे हया
 बिचा याना तल ।

थ्व बाखनं छु धया च्वन धाःसा पञ्च कल्याणी
 म्हचाय् मचा माँ बौया लागी प्राण तक नं त्याग याना
 सेवा भक्ति याइम्ह खः ।

बुद्ध धर्म व संघया प्रति पक्कागु श्रद्धा तथा
 शरण वंगुलि व ऋषिमुनी पित्त भक्ति भाव दुम्ह
 जूगुलि ग्यानपुसे च्वंक दुःख भय वोसा नं अज्योगु
 आपत विपतं तरे जुल धैगु प्रमाणित जुल । काय्
 म्हचाय्पि धयापि थथे जुइमाः । अले तिनि काय्पिसं
 माँ बौया गुण लुमंकागु जुइ ।

भिन्न काय् मचा

न्हापाः न्हापा अरिट्टपुर धयागु देशे असुत ।
धयाम्ह जुजुं राज्य याना च्वन । व जुजुं धाःसा प्रजा-
या हित जुङ्गु देश भिनीगु न्याय् पूर्वकं राज्य मयासे
जनताय त नाना प्रकार दुःख कष्ट बिया च्वन । म्वा-
म्वागु चोज वस्तुइन कर कया च्वन । धम कर्म मयाइ-
म्ह जरु मखु आपालं बुद्ध विहार व मेमेगु देगःत स्यंका
जनताया नगले स्याका च्वन ।

थथे दाजुम्ह जुजुं जनतायात थी थीकथ दुःख
बिया च्वंगु खना वयां लिपा जुङ्गुम्ह किजाम्ह युवराजं
तका मछि हे सुझाव बिल आमथे राज्य यानां तातिके
जुङ्गु थाकुइ । तर दाजुम्हेसित खँ न्यंके मफु । दाजुम्ह
जुजु ताते लाके मफु । उकिं साप मन सुख मदयका
काय् कला बोना देश पिहाँ वना छगू गामे च्वना
साध्याणम्ह छम्ह गरीबम्हथे भेष बदले याना ज्या
याना नया च्वन ।

थुखे असुत जुजुं तस्सकं अधमं व अन्यायपूर्वकं
राज्य याना च्वंगु खना बुद्धशासन व देश रक्षा याना

च्वंपि लोक पालक देवतापिनि स्वइ चवने मफया देशे तस्सकं वाफे वय्का मलः जुका, मीनका, खशो बाः वय्का अरिट्टपुर देश हे स्यंकाबिल । जुजु व मंत्रीपि नं सिना वन । मनूत आपालं कम जूबले समुद्रे च्वंपि राक्षसत धमाधम वया मनूतयत् दुःख बिया साला नय् यंकल । थुकथं मनूतेत भय उपद्रव जूगुलि अमनुष्यतसें दुःख ब्यूगुलि गुलि देश तोता मेथाय् बिस्युं वन ।

थुकथं तःताजिमछि थो थो दुःख कष्ट जूया नं भाग्यं ल्यनाच्वंपि मनूत मुना थथे सल्हा यात । आः झी मुल्याम्ह अधर्मी जुजु मन्त । झीपि जुजु मदेक चवने मज्यू । धर्मात्मा व जनताप्रति दया दुम्ह युवराज याथाय् वना बिनित्ति याना हया वयात जुजु याय् माल, हाकनं देश न्हूकथं दय्के माल धका खँला बला जुइ धुंका भिम्ह जुजु याथाय् वना अधर्मी जुजुया कारणं याना देश हे ध्वगिक स्यना वन । छल्पोलया दाजु नं सित । आः छल्पोल बिज्याना न्हूगु देश दय्का जनता व देश रक्षा याय्या लागी जुजु जुया बिज्याय् माल धका बिनित्ति याःवन ।

अले धर्म चित्त दुम्ह न्यायपूर्वकं राज्य याइम्ह युवराज बिज्याना स्यनावने धुंकुगु अरिट्टपुर देशयात्

[२२]

हे हानं दय्का आपासित हित जुइकथं न्यायपूर्वकं राज्य
याना च्वन ।

व जुजु तःसकं चरित्र बांलाम्ह जनतातेत दया
माया तथा नय् त्वनेगु गाक्क दय्मा धका मती तथा
बुंज्या व बालि बांलाकेत माःथाय् तक लःयंकेत नहर
(लः यंकेगु धः) म्हुया बिल, भिभिगु पुसा इना बिल ।
मनूतय्त शिक्षित व बुद्धि दैकथं आखः व्वनेगु स्कूल
दय्का बिल । सफू धुकू (पुस्तकालय) दय्का बिल ।
जनतातेत हित जुइगु माःगु फुक्कं पुरे जुइगु व्यवस्था
याना बिल ।

जनतात बरोबर मुंका समझे याइगु कि— सोः
झोगु देश ध्वगिक स्यने धुं कल । अमनुष्यतसें दुःख
बिया च्वन । सकलें छधी व छप्पाय् जुया च्वनेमाः ।
कतिलापाक जुया थवं थवे ल्वाना च्वने मज्यू । शील-
वान जुया पहचह बांलाका च्वनेमाः । मफुपि अनाथ-
पिन्त व गरीबपिन्त उपकार याना बीमाः छल्कपत
जुइ मज्यू । छिमित दुःख कष्ट परे जुइ बले परस्पर
मिले जुया खंलाबला ल्हाना जिथाय् धाः वा । छिमिसं
जित सःता थन जुजु याना बिल । झीपि राजा व प्रजा
छधी जुइ फुसा जक देश भिनी ।

थुकथं धार्मिकपूर्वकं राज्य यांना च्वंगु अरिट्ट-
 पुर देशया छुं भचा तापाक पञ्चाल धयागु गां छगू दु ।
 थ्व पञ्चाल धैमु गामे तस्सक गरीबपि छखल दु ।
 मांम्ह मिखां मखम्ह । कायपि निम्ह दु हित व शील
 धैपि । थुपि निम्ह मध्ये दाजुम्ह हित धम्ह मांया गुण
 छुं मस्युम्ह । वं मिखां मखम्ह मांयात आदर गौरव नं
 मतः । मांयागु खँ नं छुं न्यनी मखुम्ह । व हुल्याहापि
 मर्भिया पामापि नाप जक जुया म्हितः जुइ, खा ल्वाक
 जुइ, प्याखँ स्वया ज्या जि मयास्ये निह बिते यांना
 च्वनी । किजा व मांयात वास्ता मयासे, ग्वाहाली नं
 मव्युसे जीवन हना च्वन ।

किजाम्ह शील धाःसा नांयात ल्वेक आचरण
 बांलाका भावना नं यांना मन चचल मयास्य त्रिरत्न-
 या गुण लुमंका मांया भक्ति जुया सेवा यांना च्वन ।
 मांया खँ न्यना मागु तक पुरे यांना बोम्ह जुल ।
 वयाके थः जक कतिलाके धैगु व मातकुरा पह छपति
 हे मडु । व धात्थें काय् मचा जुया मामं मचांनिसें
 बुद्ध गुण, धर्म गुण व संघ गुण अनन्त दु धका स्यना-
 त्तगु त्रिरत्न गुण लुमंका नापं मां बोया गुण अनन्त
 धागु न्हाबलें लुमंका मांया सेवा यांना च्वन ।

छन्हू हित व शील धैपि कायपि निम्हं सःता
 मिखां मखंम्ह मामेस्यां थथे धाल— हे बाबुपि छिमि
 अबुं कमाय् याना थकुगु सम्पत्ति झीसं मिया ननं फुइ
 धुं कल । आः छिपि न ल्याय्म्ह जुया वल । उकि
 मेमेपि थेतुं गामं पिने तापाक गुँई वना सि कया हया
 अरिट्टपुर दशे वना मिया धयबा कमाय् याना वा ।

उखुन्हुनिसें शील धेम्ह चािकधिकम्ह काय मां-
 यागु खँ न्यना मांमं धाःथे ज्या याना च्वन । तर
 तःधिकम्ह कायनं मांन धागु खँ मन्यो । झन अनेक
 तोह तया लुच्चा जुया च्वन । उलि जकला मांमं धागु
 खँयात विरोध याना च्वन । सिकया मिया नयगु मलो
 धया च्वन । मां नापं जवा सवा याना हाला च्वंगु
 किजाम्ह शोलं ताया मांया नुगः म्छिकि धका दाजुम्ह
 हित यात थथे धाल—

दाजु मांनं धाःथे झी निम्ह मिले जुया गुई
 सिका वने वा । छं सिकावने म्हासा अन जंगले थ्यनेवं
 न्ह्यां न्ह्यां थाय् चाःहिला यो योगु नया च्व । बरू जि
 हे सि पाला ज्वना वय् । किजामसिनं नाइक खँ ल्हाना
 ह्येकुगुलि लुच्चाम्ह दाजुं ज्यू धका माने जुल । अनं
 निम्हं दाजु किजा गोरूं सालीगु गाडाय् च्वना गामं
 तापाक गुँई वन ।

हित व शील दाजुकिजा निम्हं गुँइ (जंगले)
 बन । अन ध्यनेवं दाजुमस्यां धाल- बाबु ! छं धाःथें
 गुँई वय् धुन । छं सि कया सि फाःहुँ । मेगु नं छं हे
 फुकं ज्या या । जिला छेलं हयागु बजि व त्वसा नया
 हुँ तमागु सिमाक्वे द्यं वने । ज्या फुककं सिधल कि जित
 थेंवा । थुलि धया सिमाक्वे वना नय्गु नया ऐला त्वना
 थ्वँ काय्का दन ।

थ्वँ काय् धुं कुमेसिके छुं विवेक बुद्धि दैमखु ।
 उकि व दाजुम्ह हित थ्वँ कागुलि व सिमा मघदेव
 धयाम्ह राक्षसं बास याना च्वंगु धका सीके मफुत ।

व हित दना च्वंगु राक्षसं खना वयात नय्गु
 मती तया तुति ज्वना साला काल । वया स्वेबले किजा-
 मस्यां तुति साःवल धका तँ चाया लाको पाको बोबिल ।
 लिपा दना सोबले तिनि राक्षसं तुति साला कागु खना
 सीगु भय खना ग्याना लहाः बिन्ति याना जित अभय-
 दान व्यु, जित नय् मते । बरू हुं कन जंगले जिमि
 किजा सि काःवना च्वंगु दु, व क्यातुसे च्वंम्ह खः ।
 वयात स्याना नःसा जिगु ला स्वया साक्क नय् दै
 धका धाल ।

अले राक्षसं निम्हं नय्गु मती तया वयात

[२६]

खिपतं चिना अन हे तथा तल । अनं किजाम्ह शील-
यात माला ह्य् धका उखें थुखें जंगले मात्तु माःवन ।

किजाम्ह शीलया सिकया फाया नं गाडाय् तथा
दाजु मेसित माःजुलं नं खंके मफया थनहे वै मखा
धका पिया च्वच्चं त्यानुसे च्वना गाडाया व्वसं गोतुला
घना, न्ह्यो वय्कल ।

अबले अन मघदेव लाखे थ्यंक वन । वयात
नय्गु इच्छां तुति ज्वना सालाकाल । अबले शील
थारान्ह्या न्ह्याबलें ग्याइबले मंत्रथें बोनीगु नमो बुद्धाय,
बुद्धगुण अनन्त, धर्मगुण अनन्त, संघगुण अनन्त, मां
बौया गुण अनन्त, गुरूया गुण अनन्त धका थुपि न्याता
गुणयात लुमंकल । थुलि वं बोंबले लाखेया म्ह छम्हं
मी पूथें दाह जुल, जल्लं वल ।

ध्व मघदेव लाखे नं भापालं मनू तय्त स्याना
नय् घुंकल । तर थथे गबलें हे मज्जुनि । थौं ध्व मनू-
यागु तुतिजक ज्वना साला बले थथे जुइका च्वनेमाःगु
छाय्थें धका साब ग्याना वल ।

अबले भिम्ह सम्यक देवता गुम्हेसिनं भिपिन्त
रक्षा याना च्वन अन थ्यंक वल । अले व देवतां धाल-
हे चण्डालम्ह राक्षस, छं मिखां मखंम्ह माया सेवा

याना च्वंम्ह भिम्ह मनूयात नय्गु मती तथा तःधंगु
 अपराध व पाप यात । थ्व मनू बुद्ध, धर्म, संघ, मांबौ
 व गुरू थुपि न्याम्ह उत्तमपिगु गुण लुमंका भक्ति भाव
 याना सेवा याना च्वंम्ह खः । उकिं थ्वैत छं दुःख
 ब्यूगुलि जि छन्त दण्ड बी त्यना ।

अले व राक्षस दण्डं मुक्त जुइया लागी साब
 कोमुलि जुया ल्हा बिन्ति याना माफि पवन ।

अले देवतां घाल— अथे जूसा थ्व मनूयात
 याकनं ख्वासिलेत लः कयाहया लुँया भुइ नय्गु बिया
 छेवनेत माःगु ग्वाहाली बी धंगु कबुल याना क्षमा
 पवं । अले जक छन्त तोता बी मखुसा छंगु छथो
 न्हेकु थला बी ।

देवतां घाःथेँ याय्गु जुल धका लाखेनं प्रतीशा
 यात । लाखेते थः स्वया च्वेलापि ऋद्धि व सिद्धि दुपि
 देवतापिनि खँ मन्यसे मज्युगु जुया च्वन । उकिं कोमुलि
 जुया क्षमा पवना घाःथेँ याय् धका प्रतीशा याःगु ।
 अथे देवता व राक्षस निम्हेस्या खँ जुया च्वंगु सिबंजा
 शीलं छुं मस्यु । वयाला मान्कुक न्ह्यो वया च्वन ।

देवतां घाःथेँ लुँया थले नकेत गन कावनेगु
 धका विचाः याना जुजुया दरबारे जकं लुँया थल दै ।

[२८]

युकथं विचाः याना सप्तरत्नं भरे याना तगु जुजुयात
नके धका भोजन तइ तःगु लुँया थल कया हया सि
बंजा शीलया न्ह्योनेतया राक्षसं धाल—

छल्पोलयात नय् धका तुति ज्वना सालागु खः
तर छर्पि त्रिरत्न व मांबौ अले गुरू भक्तम्ह जुया नय्
मफत । छल्पोलये जाम्ह धर्मात्मा यात नय्गु मती तल
धका देवतां निन्दा याका दण्ड नं फे माल । वहे दण्ड
कथं थ्व लुँया थले भोजन तया हया । क्षमा पवना
लिपानं छुं सेवा याय्मागु दुसा जित लुमंका बिज्याहुं ।
अबले जि तुरन्त हाजिर जू वय् ।

अले सिबंजा शीलं धाल— अथे खःसा जिमि
दाजु तना च्वन वयात मालाब्यु ।

राक्षसं धाल— छल्पोलया दाजुयात जि नय्
धका सिमाय् चिना तया । जि वना वयात थन बोना
वय् धया अन वन । अन चिनातःथाय् वना छक मिखा
तगो याना तँ पिकया धाल—

छिमि किजा धर्मात्मा व माँया सेवा याना
च्वंम्ह जुया देवतां रक्षा यात । अज्योम्ह भिमेसित
नय् त्यन धका देवतां जित दण्ड बिल । उकिं छनं
बचे जुल । जि छन्त तोता छोय् । तर छन्त धाय् थः

छम्ह जक कतिलाका करपिन्त दुःख बीगु मती तय् मज्यू । मभिगु नियतं लिपा करपिन्त स्यंकेगु मती तल-कि छन्त बाकि तय् मखु । छिमि किजाया सत्यधर्मं छ सी म्वाल, बचे जुल । आ छ हूँ धका तोता बिल ।

मतिकुराम्ह हित थः किजा शील याथाय् ब्वाय् वन । अन लुँया थल खना थन थ्व थल गनं वल ?

किजामेस्यां स्वचित्तं जूगु खँ फुकं कना राक्षसं क्षमा पवना जित छाया थकुगु धका कन ।

थुलि न्यने मात्रं कतिलापाक व अधर्मी दाजुम्ह हितं आपालं मूवंगु लुँयागु थल बल खनेव थज्योगु मूवंगु वस्तूत झीके तने मज्यू । जिं शहरे यंका साहु महाजन पिन्त मिया धयबा ज्वना वय् । छनं सिं ज्वना वना मिया छेँ वना च्वं धका ह्येका लुँया थल बल फुकं ज्वना शहरे दुहाँ वन ।

उखे दरबारे धर्मात्ताम्ह जुजु म्हिग उपोसथ (अष्टमी) ब्रत च्वना बिज्यागु थौं न्हापां खासिलेगु लः व भोजन यंक्यत सोबले थलबल मदुगुलिं जुजु-याथाय वना लुँया थलत तन धका बिन्ति याःवन ।

थ्व खँ न्यना जुजु साब आश्रयं चाल । थपाय् सकं जनताया हित जुइगु ज्या याना देशे चाचाह्ला

[३०]

अधर्मं याय् मत्स्यो, करपिनिगु खूया दुःख बी मन्यो
धका बाखँ कना च्वनानं थौं जिगु दरबारे हे गथे जुया
माल सामान तंगु धका साब अजुगति चाल ।

अले जुजुं हुकुम जुल— सिपाहीत तुरन्त देशे
दुने पिने फुकभनं तंगु वस्तु याकनं माला हति । खुं
लुयाबोसा तुरन्त जिथाय् हाजिर याय् हति ।

व लोभीम्ह हितं थः किजायात छले याना
याकचिया लुंया थल बल मिया ध्यबा कया मोज याय्
दत्त धका मती तथा अरिट्टपुर देश पाखे सरासर दुहाँ
बना च्वन । अबले खुं माः जुया च्वपि सिपाहीतसें व
कतिलापाक हित लेसं नाप लात । इमिसं वयात
खिपतं प्यपुं क चिना जुजु याथाय् यंका धाल— महा-
राज, दरबारया लुंया थल बल खूमह खुं थ्वहे खः ।
थ्वया लहाती हे थल बल ज्वना वागु दु धका जुजुया
न्ह्योने तय् यंकल ।

अले जुजुं न्यना बिज्यात— दरबारे थुलि-
मखि धन सम्पत्ति रत्न आदि दय्कं नं छं थुपि थल
बल जक छाय् खूया यंकागु ?

अले वं धाल— थ्व थल बलत जि खूया
कयागु मखु । खूया काम्हला जिमि किजा शील धयाम्ह

खः । वं थुपि मिया छ्यबा ज्वनावा धागुलि जक म्यू
 बयागु खः घका थः बचे जुइत किजाया छ्यने दोष
 दिक्कल ।

जुजुं विचाः यात थ्वं थथे धाःसां तबि वधा
 किजा शीलं खुया काल धैगु पत्यायाय् मछि । छाय्
 धाःसा थुलिमछि लुं वह रत्न आदि धन सम्पत्ति दय्कं
 थुपि थल बल जक खुइ घका दरबारे वल खं मखु ।
 एसां बांलाक छक छु जूगु धका पत्ता लगे याय् माली
 घका हितयात अनसं चिना वं धाःथाय् पंचाल गामे
 माय्के छोट ।

उखे किजाम्ह शीलया सिमिया वोगु छ्यबां
 मामागु सामान न्याना मांयात साक्क ज्वरे याना नका
 च्वंबले मांमेस्या म्हिग छाय् ल्याहाँ मवयागु घका पीर
 कया न्यना च्वंम्ह मांयात जूगु खं फुक्क कना च्वन ।
 बुद्धधर्म संघ मां बो व गुरुपिन्त सेवा भक्ति यानागुलि
 जित राक्षसं हे नय् मफत झन वं जिके क्षमा फोना
 लुंया थल निगः बिया वन । व वस्तुत दाइचां शहरे
 म्यूवना च्वन घका सोजार्थं लय् लय् तातां कना च्वन ।

अबले लाक्क हे खुं मात्तु मामां सिपाहीत
 अन वना शीलयात खिपतं चिना ज्वना यंका जुजुया

[३२]

न्ह्योने तय् यंकल ।

अले जुजुं वयाके न्यना बिज्यात — ए ! छ
खुं खला ? थुलि मछि मूवंगु हिरा मोति रत्नत थन
दयकं नं छं भोजन व लः तय्गु थल निगः जक छाया
कयागु ?

अले सिबंजा शीलं धाल — महाराज ! थुपि
थल बल जि खुया कयागु मखु धका बित्ति याना
चवन ।

अबले सिबंजाया मांम्ह नं जिकाय्यात खुं
पाः याना ज्वना यंकुसेलि जि जक छु म्वाना चवनेगु
धका सुराजुया छम्ह पासा व्वना जुजुया दरबारे वना
खोया धाःवन — थ्व जिमि कायं मचांनसें गबले हे
सुयागुं छुं छता खुया कागु मदु ।

बुरिचां अथे धाःसा नं वस्तु खुयाकागु दसि
दुबले गथे खुं मखु धाय्गु । का थुपि निम्हसितं दिपे
(मसाने) यंका चिनाति धका जुजुं आज्ञा बिल ।

सिपाहीतसें निम्हसितं दिपे यका मिखाय्
कापतं चिना वं वयात वं वयात खने मदेक निम्ह निखे
थामे चिना तल ।

उलि मछि सिपाहीत पाः च्वं च्वं थाय् दर-
बारे खुया काःसां मनून निम्ह दिपे चिना तल । कम्हे

जुजुं केलफेर याना स्याइगु जुल धैगु खँ देशे दक्कभनं
हल्ला जुया च्वंगुलि आपालं मनूत अन वना सोवन ।
अनला जाप्रार्थे हे जुल ।

कन्हेखुनु धात्थे हे जुजु अन दिपे सभारी जुया
दाजुम्हसिके न्हापाथेन्तुं न्यन— छाय् छं थुलिमछि
मूवंगु मेगु सम्पत्ति दय्कं थुपिं थल बल जक खुया
कयागु ?

अले दाजुम्हनं धाल— न्हापा हे धाय् धुन जि
खुयागु मखु । खुया काम्ह जिमि किजा हे खः । वयात
जक सजाई बीमाः । जित अभय दान बिया तोला
बिज्याहुँ धका खव खवं जिमि किजां मीक्क हःगुलि जक
जि थुपिं म्यू वयाम्ह खः । थःहे छम्ह जक भि जुया
बचे जुइत जुजुयात बिन्ति यात ।

थुलि खँ न्यने धुनेवं जुजुं मती तल— थ्व मनू
साप हे नीचम्ह खः । छगः भोरिं प्याहाँ वोम्ह थः
किजायात हे माया मतस्य थः छम्ह जक बचे जुइगु
स्वइम्ह खनि ।

अनंलि जुजुं सिबंजा किजाम्ह शील याथाय्
वना न्यन— नकतिनि धैच्वंम्ह मनूया खँ छं ताःला ?
व मनू सु ?

अले शीलं धाल— महाराज, व जिमि दाजु
 खः वं धाःगु खँ फुककं जि ताः । हानं वं धाल— महा-
 राज ! जि मखुगु खँ ल्हाय् मखु । श्व वस्तु न्हापां
 प्राप्त जूम्ह ला जिहे खः । जिके च्वंगु जिमि दाजुं
 कया यंकुगु खः । उकिं जिमि दाजुयात अभयदान बिया
 तोता बिज्याहुँ । छु दण्ड बी माःगु खः जित हे बिया
 बिज्याहुँ । तर थुपि थलबल जि खुया कयागु ला मखु ।
 जित धार्मिक पूर्वकं लाभ जूगु खः । श्व खँ जि सत्य
 धैगु श्व जनताया न्ह्योने हे प्रमाण बी । थुलि धया वं
 मनं मनं मघदेव राक्षसयात लुमंकल ।

अबले हे तुरन्त मघदेव राक्षस न्ह्योने थ्यंक
 वल । फुकसिगुं न्ह्योने दना फुकक खँ कना बिल ।

व मघदेवया खँ न्यना जुजु साप लय्ताया व
 सिबंजा गरीबया मचा जूसां सत्यवादीम्ह खः । गथे
 धाल अथे हे याइम्ह इमान्दारीम्ह खः धैगु जुजुं थुइका
 काल । उलि जक मखु बुरिम्ह मांया धात्थें गुण सीका
 सेवा याइम्ह खः । सुराम्ह खः । थःगु दोष थःम्हं खंका
 मेपिन्त दोष बीय मसः । करपिन्त दोष बीगु बान्हि मदु ।
 दया, करुणा दु । दाजुम्हथें कतिलापाक मजू । स्वार्थी
 मजू । निदंय मजू । थज्योपि हे देणया नायो (नेता)

जुइ योग्य धया खिपः फयना सिंबंजा शीलयात जुजुं थः नापं दरबारे व्वना यंकल ।

दाजुम्ह हित धेम्ह कपटि, कुबुद्धि व कतिला-
पाक दया माया मदुम्ह जूगुलिं ध्वयात सच्चिधू कोदीं
दाया खिप फयना देशं पितना छो धका हुकुम बिल ।
सिपाहीतसें अथेहे याना बिल ।

किजाम्ह शीलयात दरबारे तथा मामाःगु विद्या
व शिक्षा स्यना बिया जुजुं थःहे म्हाय् राजकुमारी
नाप व्याहा याना बिया युवराज पदवी बिया आनन्दं
ते तल । अले मिखां मखंम्ह मांयात दरबारे हया विचा
याना तल ।

ध्व बाखं नं छु धेच्चवं धाःसा गुम्ह व्यक्ति
शुद्धगु नुगलं बुद्ध गुण, धर्म गुण, संघ गुण मां बोया
गुण व गुरुया गुण अनन्त धका लुमंका भक्ति भाव तथा
सेवा याइ वया न्हाबले जय जुइ । अथे कर्तव्य पालन
याम्हेसित धात्थें धर्मात्मा धाइ वयात देवतापिसं नं रक्षा
याइ । उजाम्हेसित न्हाबले सुखं ल्यू ल्यू वया वचे
याइ । दुःखयात कोत्यला बी ।

भीगु लँपु

संगीत :- सं. बि. केशर मान तुलाधर

चवमि :- लाभ रत्न तुलाधर

अति दुर्लभ मानव झीगु जुनि
मथुयाः श्व बरोबर ब्यर्थ वनि ॥१॥

थन वँगु अथे जक म्वाय्त मखु
दुःख पीर फफं जक सीत मखु
बरु खः दुखया समुदाय दथुइ
कुतलं अरहत पद लाय्गु लँपुइ ॥१॥

उम्ह बुद्ध लुमंकि सुनां जगती
निरबाण उपाय वयना सुगती
सकलें जगया फुक प्राणीप्रति
समभाव खनाः बिल ज्योति भति ॥२॥

तर हा ! श्व मनूत छु धैगु गति
न म्हसीकल थः न कतः छफुति
चिकिहाःगु लँपुं जक ज्वीगु थिति
श्व थिति छन्हु ज्वी नरयागु इति ॥३॥

धर्मकीर्ति प्रकाशन-
(नेपाल भाषा)

(१) बुद्धया भिनिगु विपाक	(२८) बोधिसत्त्व
(२) अभिघर्म भाग-१	(२९) शाक्यमुनि बुद्ध
(३) मैत्री भावना	(३०) अनत्त लक्षण सुत्त
(४) ऋद्धि प्रातिहार्य	(३१) वासेट्ठी थेरी
(५) योम्ह म्हाय्य	(३२) धम्म चक्कप्पवत्तन सुत्त
(६) पञ्चनीवरण	(३३) लक्ष्मी द्यो
(७) बुद्ध धर्म, द्वितीय संस्करण	(३४) महास्वप्नजातक
(८) भावना	(३५) अभिघर्म भाग-२
(९) एकताया ता.चा	(३६) बाख्ँया फल भाग-१
(१०) प्रेमं छु ज्वी ?	(३७) " " भाग-२
(११) कर्तव्य	(३८) जातक बाख्ँ, द्वितीयावुत्त
(१२) मिखा द्वि. संस्करण	(३९) राहुलयात उपदेश
(१३) बुद्धया अन्तिम यात्रा-१	(४०) अहिंसाया विजय
(१४) " " -२	(४१) प्रौढ बौद्ध कक्षा
(१५) त्रिरत्त गुण स्मरण (तृतीय संस्करण)	(४२) मुखंम्ह पासा मज्जु
(१६) परित्राण (द्वितीय संस्करण)	(४३) बुद्धया अर्थनीति
(१७) कर्म	(४४) श्रमण नारद
(१८) प्रार्थना संग्रह द्वि. संस्करण	(४५) क्षान्ति व मैत्री
(१९) बाख्ँ भाग-१	(४६) उखानया बाख्ँ पुचः
(२०) " " -२ द्वि. संस्करण	(४७) पालि भाषा अवतरण
(२१) " " -३	(४८) पालि प्रवेश भाग- १
(२२) मत्ति भिसा गति भिनी	(४९) चमत्कार
(२३) बौद्ध ध्यान	(५०) मणिचूड जातक
(२४) हृदय परिवर्तन	(५१) चरित्र पुचः
(२५) न्हापांयाम्ह गुरु सु ? द्वि. सं.	(५२) महाजनक जातक
(२६) बाख्ँ भाग-४	(५३) गृही-विनय तृ. संस्करण
(२७) अभिघर्म	(५४) बुद्ध-जीवनी
	(५५) पालि प्रवेश भाग-२

(५६) सत्तरत्न २८	(६८) योगीया चिट्ठी
(५७) महासति पट्टण सूत्र	(६९) जातक माला भाग-२
(५८) शान्तिया त्वाथः	(७०) सर्वज्ञ
(५९) चरित्र पुचः भाग-२	(७१) सर्वज्ञ भाग-२
(६०) बुद्ध व शिक्षा	(७२) धम्मपद कविता
(६१) जातक माला भाग-१	(७३) धर्म मसीनि
(६२) बौद्ध ध्यान भाग-२	(७४) दान
(६३) किसान गौतमी	(७५) तेमिय जातक
(६४) जप पाठ व ध्यान	(७६) धम्मिक मुत्त
(६५) लुम्बिनी विपस्सना	(७७) मध्यम मार्ग
(६६) विश्व धर्म प्रचार देशना	(७८) महासीहनादमुत्तं
(६७) विश्व धर्म " भाग-२	(७९) बाखं भाग-५
	(८०) भिम्ह म्हाय् व काय्

(नेपाली भाषा)

(१) बौद्ध प्रश्नोत्तर	(१२) उद्धानको कथा संग्रह
(२) बौद्ध दर्शन	(१३) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
(३) नारी हृदय	(१४) मिलिन्द प्रश्न
(४) बुद्ध शासनको इतिहास	(१५) श्रमण नारद
(५) पटाचारा	(१६) वेस्सन्तर जातक
(६) ज्ञानमाला	(१७) बौद्ध विश्वास भाग-१
(७) बुद्ध र वहाँको विचार	(१८) सतिपट्टण भावना
(८) शान्ति	(१९) बौद्ध विश्वास भाग-२
(९) बौद्ध ध्यान	(२०) बौद्ध दर्पण
(१०) पञ्चशील	(२१) सत्तरत्न धन
(११) लक्ष्मी	

Dharmakirti Publication—

(English)

1. Buddhist Economics & The Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar

मुद्रक- नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, काठमाडौं । फोन २-११०३२